

Datum:
30 september 2009

Handläggare:
Monica Slama,
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsförvaltning
Jesper Ackinger,
Stockholm Business Region
Mats Sylwan,
Kulturförvaltningen

Till
Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd,
Styrelsen för Stockholm Business Region
och Kulturnämnden.

Handlingsplan för Telefonplan

Förslag till beslut

att godkänna förslag till handlingsplan för Telefonplan

Maria Mannerholm

Olle Zetterberg

Berit Svedberg

Sammanfattning

Stockholm Business Region fick i Stockholms stads budget för 2009 i uppdrag att arbeta med stadens utvecklingsområden, som bl.a. omfattar Telefonplan. Styrelsen för SBR har därefter tillsammans med stadsdelsnämnden och kulturnämnden beslutat inrätta en styrgrupp för arbetet med Telefonplan med fastighetsägare, näringsliv, akademi och stadens berörda nämnder och styrelser samt att ge styrgruppen i uppdrag att ta fram en handlingsplan för Telefonplan. Handlingsplanen identifierar ett antal insatsområden för det vidare arbetet. Bland annat krävs framtagande av en gemensam vision och marknadsföringsstrategi men även direkta insatser som etablering av prototypverkstad och samarbete med företagsgrupperna i närområdet.

Bakgrund

Stockholm Business Region fick i samband med beslut om

Stockholms stads budget 2009 i uppdrag att arbeta med stadens utvecklingsområden, av vilket Telefonplan är ett. I utvecklingsarbetet för Telefonplan har Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning haft en ledande roll från stadens sida. I det kommande utvecklingsarbetet för Telefonplan bör även Kulturförvaltningen och Stockholm Business Region medverka till utvecklingen av ett kluster av kreativa näringar. I mars månad 2009 beslutade ovan nämnda nämnder och styrelser att inrätta en styrgrupp för arbetet med Telefonplan. I styrgruppen ingår följande representanter.

Jesper Ackinger, Stockholm Business Region, sammankallande
Mats Sylwan, Kulturförvaltningen i Stockholms stad
Monica Slama, Hägersten- Liljeholmens stadsdelsförvaltning
Olof Öhman, Stadsledningskontoret
Sara Lönnroth, Konstfack/Transit
Dag Levander, Vasakronan/fastighetsägargruppen
Patric Sjöberg, Stockholmsmässan
Lena Gradstock, Stockholmsmässan
Björn Florman, Företagarnätverket Telefonfabriken

Styrgruppen har träffats vid fyra tillfällen sedan 12 juni 2009 och kommer under året att träffas ytterligare två tillfällen för att diskutera gemensamma aktiviteter samt påbörja arbetet med att omsätta handlingsplanen i praktiken.

Världen kring Telefonplan

”År 2030 är Stockholm navet i den växande Stockholmsregionen. Regionen har stärkt sin internationella konkurrenskraft och är den främsta tillväxtregionen i Europa. I regionen finns ett dynamiskt och innovativt näringsliv i världsklass, som framgångsrikt konkurrerar med varor och tjänster på den globala marknaden. Näringslivet präglas av starkt kunskapsbaserade verksamheter, hög innovationskraft och av unik samverkan med utbildning och forskning.”

Inledningen är hämtad från Stockholms stads Vision 2030- Ett Stockholm i Världsklass.

Telefonplan har fortfarande ett antal år kvar att växa, både fysiskt och innehållsmässigt, men redan har många verksamheter med designprofil etablerats som drar åt samma håll och bygger på visionen om Telefonplan som ett centrum för kreativa näringar.

Stockholm nämns allt oftare som en av de mest trendiga och designmedvetna städerna i världen. Regionen är en stor mötes- och mark-

nadsplats för mode- och designindustrierna och stockholmarna är receptiva för nya trender och produkter. Den svenska klädexporten har mer än fördubblats under den senaste tioårsperioden. Likt trenden i övrig tillverkningsindustri har de enkla processerna lämnat Sverige. Kvar i Stockholm finns högkvalificerat arbete inom design, produktutveckling, logistik och marknadsföring.

En stor del av företagen inom de kreativa näringarna är lokaliserade söder om city, mot Södermalm, Söderort och i synnerhet Telefonplan. Stockholms stad har påbörjat förnyelsen av Söderortsvisionen som syftar till att skapa en sammanhållen vision för utvecklingen i Söderort där vikten av ny infrastruktur i form av vägar, kollektivtrafik och bostäder poängteras. Visionen betonar bland annat vikten av nya arbetstillfällen för att utjämna snedfördelningen av arbetsplatser i Stockholmsregionen.

I söderort pågår ett intensivt utvecklingsarbete och inom tio till tjugo år kommer området att delvis se annorlunda ut med ett ökat antal bostäder, bättre kollektivtrafik, fler arbetsplatser och spännande aktiviteter. I närliggande kommuner som exempelvis Botkyrka pågår planeringen för en nöjespark och satsningar på ett kreativt centrum. I Huddinge arbetar näringsliv, kommun och högskola nära tillsammans för att fortsätta utveckla det kunskapsintensiva centrumet kring Flemingsberg. Utvecklingen kring Älvsjö Centrum är högaktuellt inte bara för söderort, utan även för näringslivet i Huddinge och Huddinge kommun. Tillsammans med Huddinge planerar Stockholm för den nya spårvägssatsningen som ska koppla samman Älvsjö med Flemingsberg via Fruängen, Skärholmen och Kungens Kurva.

Parternas engagemang

Under våren 2009 antog Hägersten- Liljeholmens stadsdelsnämnd, Kulturnämnden och styrelsen för Stockholm Business Region ett ärende som lade fast det uppdrag som ålagts Stockholm Business Region att samordna utvecklingen kring Telefonplan. En del av ärendet var att formera en styrgrupp av de största intressenterna samt att ta fram en handlingsplan för att presenteras under 2009. Styrgruppens ansvar är att samla och stötta de goda krafterna för en organisk utveckling kring Telefonplan genom att hitta synergieffekter i parternas engagemang i området.

Styrgruppen träffades för första gången den 12 juni 2009 vid Telefonplan och vid mötet deltog representanter för Vasakronan, stadsdelsförvaltningen, kulturförvaltningen, Stockholmsmässan, Konstfack,

företagsgruppen, stadsledningskontoret och Stockholm Business Region. Samtal pågår med Fastighetsägargruppen där Exploateringskontoret och Stadsbyggnadskontoret.

Handlingsplan för Telefonplan

Styrgruppens första sammanträde inriktades på att identifiera ett antal insatsområden för Telefonplans utveckling. Handlingsplanen utgörs av de aktiviteter som knyts till respektive insatsområde enligt nedan.

Vad kan Telefonplan erbjuda och till vem- marknadsföring?

Ökat fokus på kreativa näringar

Stärka utbildningen inom kreativa näringen

Samarbete med övriga klusterbildningar

Infrastruktur och fastighetsutveckling

Utveckla kultur- och näringslivet!

Handlingsplanen omfattar insatser av större och mindre omfattning. Behovet av en samordning av och en gemensam vision för Telefonplan framkom tidigt på styrgruppens möten då Telefonplan behöver en gemensam marknadsföringsstrategi för att positionera området ytterligare. Bland de mindre insatserna kan nämnas att det vid Telefonplan finns behov av en prototypverkstad där designers kan ta fram och pröva nya produkter.

Handlingsplanen återfinns i *Bilaga 1*.

Förvaltningarnas synpunkter

Förvaltningarna menar att det arbete som påbörjats med representanter från samtliga grenar kan spela en viktig roll för det framväxande klustret för kreativa näringar vid Telefonplan. Styrgruppens ansvar är att samla och stötta de goda krafterna för en organisk utveckling kring Telefonplan genom att hitta synergieffekter i parternas engagemang i området.

Nästa steg i arbetet är att påbörja arbetet med att samordna aktörernas visioner, som redan strävar åt samma håll, men där en kommunikationsplan behöver vila på gemensam grund.

Telefonplan är en viktig komponent i förverkligandet av Söderortsvisionens mål om att öka antalet arbetsplatser i Söderort. Ett viktigt arbete som blev än mer viktigt i samband med Ericssons kommande

samlokalisering i Kista vilket innebär att ett antal arbetsplatser lämnar Telefonplan och Älvsjö. Telefonplan kan med en bättre marknadsföring ha en internationell dragningskraft och kunna locka hit etableringar av internationell karaktär.

SLUT

Handlingsplan för Telefonplan *bilaga 1*

Handlingsplan för Telefonplan

Visionen om en samlingsplats för de kreativa näringarna i Stockholm vid Telefonplan skapades en tid innan Konstfack etablerade sig där 2004 i Ericssons gamla fabrik. Det var från början en tänkt tillfällig lösning för Konstfack i avvaktan på att lokalerna vid Valhallavägen renoverades men utvecklades till att bli permanent vilket gav kraft och näring åt visionen. Sedan dess har området genomgått en snabb förändring från klassisk industri till kreativa näringar och idag arbetar och studerar över 15000 personer i närområdet varav 2 600 personer med direkt koppling till de kreativa näringarna.

Vision

Det finns idag två visioner med samma inriktning för området Telefonplan. Den ena är framtagen av den största fastighetsägaren Vasakronan tillsammans med företagen vid Telefonplan. Den andra är omnämnd i stadens styrdokument Vision 2030- ett Stockholm i Världsklass.

”Telefonplan ska vara internationellt känd som den plats som driver skandinavisk design och innovation framåt”

”Ett nytt område med fokus på form och design växer fram runt den klassiska industrimiljön vid Telefonplan”

Världen kring Telefonplan

”År 2030 är Stockholm navet i den växande Stockholmsregionen. Regionen har stärkt sin internationella konkurrenskraft och är den främsta tillväxtregionen i Europa. I regionen finns ett dynamiskt och innovativt näringsliv i världsklass, som framgångsrikt konkurrerar med varor och tjänster på den globala marknaden. Näringslivet präglas av starkt kunskapsbaserade verksamheter, hög innovationskraft och av unik samverkan med utbildning och forskning. ”

Inledningen är hämtad från Stockholms stads Vision 2030- Ett Stockholm i Världsklass.

Stockholm är navet i skandinavien både genom den geografiska placeringen och ett starkt, diversifierat och multinationellt näringsliv

inom ett antal branscher. Sedan Alfred Nobels dagar är Stockholmsregionen världskänt för innovation och entreprenörskap vilket lever vidare i dag med stor hjälp av regionens multinationella företag med tyngdpunkt på ICT, läkemedel och finansiella tjänster. Stockholm nämns också allt oftare som en av de mest trendiga och designmedvetna städerna i världen. Regionen är en stor mötes- och marknadsplats för mode- och designindustrierna och stockholmarna är receptiva för nya trender och produkter. Den svenska klädexporten har mer än fördubblats under den senaste tioårsperioden. Likt trenden i övrig tillverkningsindustri har de enkla processerna lämnat Sverige. Kvar i Stockholm finns högkvalificerat arbete inom design, produktutveckling, logistik och marknadsföring.

En stor del av företagen inom de kreativa näringarna är lokaliserade söder om Stureplan, mot Södermalm, Söderort och i synnerhet Telefonplan. Stockholms stad har påbörjat förnyelsen av Söderortsvisionen som syftar till att skapa en sammanhållen vision för utvecklingen i Söderort där vikten av ny infrastruktur i form av vägar, kollektivtrafik och bostäder poängteras. Visionen betonar bland annat vikten av nya arbetstillfällen för att utjämna snedfördelningen av arbetsplatser i Stockholmsregionen.

I söderort pågår ett intensivt utvecklingsarbete och inom tio till tjugo år kommer området att delvis se annorlunda ut med ett ökat antal bostäder, bättre kollektivtrafik, fler arbetsplatser och spännande aktiviteter. I närliggande kommuner som exempelvis Botkyrka pågår planeringen för en nöjespark och satsningar på ett kreativt centrum. I Huddinge arbetar näringsliv, kommun och högskola nära tillsammans för att fortsätta utveckla det kunskapsintensiva centrumet kring Flemingsberg. Utvecklingen kring Älvsjö Centrum är högaktuellt inte bara för söderort, utan även för näringslivet i Huddinge och Huddinge kommun. Tillsammans med Huddinge planerar Stockholm för den nya spårvägssatsningen som ska koppla samman Älvsjö med Flemingsberg via Fruängen, Skärholmen och Kungens Kurva.

Liljeholmen växer ihop med Stockholm innerstad och vid Årstafältet planerar Stockholms stad för en ny blandad bebyggelse med stadsliknande kvalitéer som ska kombinera förortens fördelar med innerstadens intimitet där boende och arbetsplatser i närbelägna Årsta Park, Årstaberget, Årsta Partihallar och Västberga företagsområden kan skapa framtidens ABC-stad. Ett stenkast från Årstafältet finns Stockholmsmässan som med moderna kongress- och mäss- och hotellfaciliteter som lockar besökare från hela världen.

Telefonplan har fortfarande ett antal år kvar att växa, både fysiskt och innehållsmässigt, men redan har verksamheter med stor utvecklingspotential etablerats som drar åt samma håll, visionen om Telefonplan som ett centrum för kreativa näringar.

Fastighetsägaren Vasakronan som äger LM Ericssons gamla fabrik har satsat på ett kontorskollektiv kallat Kolonien för att erbjuda nystartade designföretag ändamålsenliga och billiga kontorslokaler. I gångstråket Tellusgången finns lokaler med butikskänsla för showroom, utställningar och liknande för kreativa näringar. Byggandet av nya bostäder fortskrider enligt planerna där 189 studentbostäder färdigställdes under 2007 och 115 bostadsrätter tas i besittning av nya boenden under 2009. Ytterligare bostäder ligger för beslut och byggstart under 2010 och framåt. Ett stort tillskott av boende kräver också tillskott av service som skolor och förskolor. En unik designförskola står färdig under 2010.

Parternas engagemang

Under våren 2009 antog Hägersten- Liljeholmens stadsdelsnämnd, Kulturnämnden och styrelsen för Stockholm Business Region ett ärende som lade fast det uppdrag som ålagts Stockholm Business Region att samordna utvecklingen kring Telefonplan. En del av ärendet var att formera en styrgrupp av de största intressenterna samt att ta fram en handlingsplan för att presenteras under 2009. Styrgruppens ansvar är att samla och stötta de goda krafterna för en organisk utveckling kring Telefonplan genom att hitta synergieffekter i parternas engagemang i området.

Styrgruppen träffades för första gången den 12 juni 2009 vid Telefonplan och vid mötet deltog representanter för Vasakronan, stadsdelsförvaltningen, kulturförvaltningen, Stockholmsmässan, Konstfack, företagsgruppen, stadsledningskontoret och Stockholm Business Region. Styrgruppen fortsätter att träffas under hösten.

Förslag till insatsområden

Styrgruppens första sammanträde inriktades på att identifiera ett antal insatsområden för Telefonplans utveckling. Handlingsplanen utgörs av de aktiviteter som knyts till respektive insatsområde.

Vad kan Telefonplan erbjuda och till vem?

Det sker ett antal kommunikations- och marknadsföringsinsatser från respektive part som alla strävar efter att lyfta Telefonplan inom respektive område. Det saknas en gemensam strategi och eventuellt en gemensam marknadsföringsinsats. Under exploateringsskedet fanns en gemensam hemsida som idag endast består av fyra logotyper till de inblandade fastighetsägarna och staden.

Styrgruppen menar att en gemensam kommunikations- och marknadsföringsstrategi är värdefull för att lyfta området. En sådan strategi bör behandla följande frågor:

- En gemensam vision
- Mål
- Varumärke för Telefonplan
- Gemensam webbsida och vad ska den innehålla samt förvaltas
- Hur ska marknadsföringen ske genom sociala medier och kunskapsspridning
- Marknadsföra Telefonplan på lämpliga arenor
- Identifiera och lyfta profiler som talar om begreppen Telefonplan

En sådan strategi påbörjas under första kvartalet 2010.

Ökat fokus på kreativa näringar

Visionerna för Telefonplan är samstämmiga. Telefonplan ska vara en plats där kreativa näringar samlas och utvecklas. I nuläget finns ett antal intressanta aktörer vid Telefonplan, men ytterligare aktörer skulle enbart öka områdets attraktivitet och samlade kreativitet, exempelvis finns Stockholmsmässan som årligen arrangerar Möbelmässan. Styrgruppens aktörer kan bidra på olika sätt till att öka medvetenheten och samla aktörer och företag inom de kreativa näringarna.

Idag finns 52 registrerade arbetsställen som omfattar 1800 anställda vid Telefonplan enligt SCB. I skriften En bild av... Telefonplan som gavs ut av Vasakronan nämns 65 kreatörer eller kreativa företag som är verksamma vid Telefonplan. Runt om i Stockholmsområdet finns andra områden med kreativa näringar som det är viktigt att få kunskap om och kontakt med.

Styrgruppen vill genomföra en kartläggning över befintliga företag inom den kreativa näringen i Stockholmsregionen i syfte att använda

för vidare bearbetning men även för att stärka visionen om Telefonplan som centrum för kreativa näringar.

Materialet ska styrgruppen använda för att bearbeta potentiella intresser och skapa underlag för en ökad medvetenhet kring befintliga strukturer inom Stockholmsregionens kreativa näring.

Visionen anger att Telefonplan ska vara ett internationellt centrum för kreativa näringar. Det finns därmed ett behov av att även kartlägga och genomföra enklare benchmarking gentemot liknande klusterbildningar i Europa för att ha möjlighet att inhämta kunskap och inspiration.

I ett antal dokument omnämns Telefonplan som en kommande klusterbildning för kreativa näringar men vad är egentligen den kreativa näringen och vad menas med uttrycket? Vad finns det för speciella behov för att kreativa företag ska växa och bidra till fler arbetstillfällen och en positiv bild av Stockholm som en kreativ stad där allt är möjligt. Styrgruppen vill stötta befintliga företag och gynna affärer mellan företag vid Telefonplan.

Styrgruppen ska under våren 2010 genomföra ett frukostseminarium för att sprida kunskap om den kreativa näringen.

Stärka utbildningen inom kreativa näringen

Ett liv- och kraftfullt näringsliv har ett behov av kompetens, både som resultat av utbildning och som resultat av forskning. Konstfack har ett stort ansvar som varande den största och enda akademiska institutionen vid Telefonplan och dessutom för den högre utbildningen.

Det är angeläget att värna om Konstfack som aktör vid Telefonplan och arbeta för att stärka utbildningsprofilen vid Telefonplan. Exempelvis kan en gymnasieutbildning inom design utgöra en inkörsport till vidare studier på Konstfack.

Styrgruppen ska under våren 2010 kontakta utbildningsförvaltningen för att undersöka intresset av ytterligare utbildningar med koppling till de kreativa näringarna vid Telefonplan.

Samarbete med övriga klusterbildningar

Samarbetet med övriga industrigrenar i Stockholm kan utvecklas. I exempelvis Kista finns ett av världens mest framstående IT-kluster som utvecklar produkter och applikationer som används både av privatpersoner och företag. En tydligare koppling mellan klustren kanske kan medföra inte bara fler arbetstillfällen, utan också produktutveckling och innovation.

Styrgruppen ska undersöka intresset för ett utökat samarbete mellan Telefonplan och övriga klusterbildningar i Stockholmsregionen.

Infrastruktur och fastighetsutveckling

Telefonplan är ett av stadens många stadsutvecklingsområden, men det enda där stadens kreativa centrum ges möjlighet att växa och utvecklas. Områdets attraktivitet avgörs av en mängd faktorer såsom vägar, kollektivtrafik, bostäder, service, utbud av fritidsaktiviteter och kultur. Telefonplan är välförsörjt av kollektivtrafik och har god kontakt med E4an men upplevs ändå som något avsides. Bostäder byggs i rask takt tillsammans med en ny, designinriktad, förskola.

För att skapa ett attraktivt område bör utvecklingen av infrastruktur och fastigheter gå hand i hand med planerare och entreprenörer. Telefonplan kan i framtiden behöva tillskott av lokaler för såväl närings- och kulturverksamhet som förskolor.

Skyltningen vid Telefonplan behöver ses över.

Telefonplan kan mentalt upplevas som en avskild tunnelbanestad, trots ett centralt läge med goda kommunikationer. För att etablera samarbete mellan Stockholmsmässan och Telefonplan behöver befintliga bussförbindelser synliggöras och de geografiska sambanden med kringliggande stadsdelar förtydligas.

Styrgruppen anser att områdets goda kommunikationer och centrala läge ska genomsyra arbetet framöver.

Ett nära samarbete med exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret ska under 2010 etableras för att i tidigt skede få kännedom om kommande planer.

Utveckla kultur- och näringslivet!

I skriften En bild av... Telefonplan som gavs ut av Vasakronan nämns 65 kreatörer eller kreativa företag som är verksamma vid Telefonplan. Vid Transit, som är en inkubatorverksamhet åt Konstfack, odlas nya kreatörsdrivna företag som en dag behöver egna lokaler och infrastruktur för sin verksamhet. Områdets profil lockar till sig nya företag som kan fylla lokalerna och området med liv och rörelse.

Telefonplan har idag en flera restauranger varav en dessutom har lyckats sätta området på nöjeskartan. För att få området att leva under helger, kvällar och sommartid behövs det fler restauranger, caféer och lokaler som enkelt kan omvandlas till kulturscen, showroom, galleri eller scen för intima klubbspelningar.

Utvecklingen av nya produkter innebär ofta att ta fram prototyper för att se produkten, känna på produkten och se om materialet fungerar som det var tänkt. En konkret sak som framkommit i diskussionerna är möjligheten till en prototypverkstad i området.

Styrgruppen avser att under 2010 undersöka möjligheten att bilda en företagsgrupp vid Telefonplan samt initiera kontakt med företagsgrupperna i Västberga, Älvsjö och Liljeholmen.

Styrgruppen avser att under 2010 se om det finns intresse för en sådan prototypverkstad.

2011 och framåt

Arbetet med att stärka Telefonplan som kreativt centrum ska bedrivas långsiktigt och finns omnämnt i stadens Vision 2030. Handlingsplanen innehåller aktiviteter som främst ska genomföras under 2010 men ligga till grund för arbetet även under 2011. Exempelvis kommer kartläggningen som genomförs under 2010 att ligga till grund för vidare bearbetning under 2011.